

Πώς απαντώ σε ερωτήσεις αναφορικά με τη συνοχή

Πώς διατυπώνονται οι σχετικές ερωτήσεις

- Να εντοπίσετε λέξεις/φράσεις που εξασφαλίζουν τη συνοχή είτε από παράγραφο σε παράγραφο, είτε στο εσωτερικό της παραγράφου.
- Συχνά επιλέγονται γλωσσικοί δείκτες συνοχής (π.χ. γιατί, όμως, δηλαδή, επίσης κ.λπ.) και ζητείται να προσδιορίσετε τον ρόλο/λειτουργία της λέξης/φράσης, δηλαδή ποιες νοηματικές σχέσεις δηλώνουν π.χ αιτία, αντίθεση, επεξήγηση, προσθήκη κ.λπ.
- Με ποια νοηματική σχέση συνδέονται μεταξύ τους ορισμένες ή όλες οι παράγραφοι του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Πώς απαντώ σε σχετικές ερωτήσεις

Ερώτηση

Να επισημάνετε τρεις διαρθρωτικές λέξεις με τις οποίες επιτυγχάνεται η συνοχή στην ακόλουθη παράγραφο. Ποια σχέση συνοχής δηλώνει η κάθε διαρθρωτική λέξη;

Πολλές φορές η επιλογή επαγγέλματος είναι αποτέλεσμα μιας πολυσύνθετης, εξελικτικής διαδικασίας. Παράλληλα, η επιλογή επαγγέλματος –και η άσκησή του– έχει ιδιαίτερη σημασία στη ζωή ενός ατόμου. Φυσικά, υπάρχουν επαγγέλματα τα οποία δεν αμείβονται υλικά όσο θα έπρεπε ή θα επιθυμούσαμε, όπως για παράδειγμα τα επαγγέλματα τα σχετικά με την εκπαίδευση ή κάποιον άλλο επιστημονικό κλάδο. Μερικά από αυτά τα επαγγέλματα θεωρούνται και λειτουργήματα λόγω της μεγάλης σημασίας και συμβολής τους στην καλλιέργεια του πολιτισμού και στην ανάπτυξη της κοινωνίας. Έτσι, αν ρωτήσετε έναν ή μία εκπαιδευτικό ή έναν ή μία συγγραφέα για ποιον λόγο ασκεί αυτό το επάγγελμα, το οποίο δεν τον/την αμείβει όσο θα έπρεπε ή όσο θα ήθελε, συνήθως θα απαντήσει «γιατί μου αρέσει», «δεν μπορώ να φανταστώ τον εαυτό μου να κάνει κάτι άλλο», «με γεμίζει» ή «γιατί θέλω να προσφέρω κι εγώ κάτι στους ανθρώπους». Επομένως, κάποια επαγγέλματα έχουν το στοιχείο της ανιδιοτέλειας, επειδή για πολλά άτομα το ύψος των οικονομικών απολαβών δεν αποτελεί το κυρίαρχο κριτήριο επιλογής ενός επαγγέλματος.

Απάντηση

Παράλληλα: δηλώνει προσθήκη.

Έτσι: δηλώνει συμπέρασμα.

Επομένως: δηλώνει συμπέρασμα.

Ερώτηση

Στο κείμενο που ακολουθεί να δείξετε πώς επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στις παραγράφους του κειμένου. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Περί κριτικής ως λειτουργίας κοινωνικής

Α. Εκείνος που ασκεί κριτική είναι πιθανό να αντιμετωπίσει οργή και αντίλογο από τους αποδέκτες της κριτικής, γιατί τους χάλασε τα... σχέδια, μπορεί όμως και να ακούσει λόγια ευγνωμοσύνης από άλλους, γιατί τους άνοιξε τα μάτια. Δεν αποκλείεται, επίσης, να ακούσει ευχαριστίες από το σύνολο της κοινωνίας, επειδή με την κριτική του συνέβαλε σε βελτιωτικές παρεμβάσεις πάνω στις αρχικές ενέργειες, οι οποίες προωθούν το συλλογικό συμφέρον και ενισχύουν την κοινωνική συνοχή.

Β. Η άσκηση νηφάλιας, ανυστερόβουλης, τεκμηριωμένης και εποικοδομητικής κριτικής αποτελεί λειτουργήμα ευεργετικό για την κοινωνία. Αυτό σημαίνει ότι το πρόσωπο που κρίνει ακολουθεί ή διαμορφώνει ορισμένες βασικές αρχές - κανόνες, που λειτουργούν ρυθμιστικά στη σκέψη του και στην έκφρασή του. Τέτοιες αρχές ή κανόνες (πέρα από ό,τι ορίζουν οι νόμοι της κοινωνίας εθιμικά ή νομοθετικά) μπορούν να αποτελέσουν οι παρακάτω σκέψεις.

Γ. Καταρχάς, γράφω κριτική για θέματα που μου είναι οικεία από σπουδές ή εμπειρία, όταν νομίζω ότι οι ενέργειες άλλων δεν είναι «σωστές». Κίνητρα κριτικής δεν είναι το συμφέρον του εγώ ή του φίλου, ούτε η μείωση του Άλλου ή η βλάβη των συμφερόντων του, αλλά το κοινό καλό ή αυτό που μπορεί να ωφελεί κάποιον χωρίς να βλάπτει τους υπόλοιπους. Η κριτική μου δεν έχει προσωπικό χαρακτήρα ούτε εκφράζει φιλία ή αντιπαλότητα προς τον κρινόμενο. Κρίνω το θέμα, το περιστατικό, τη ρύθμιση, με κριτήριο αυτό που θα προκύψει για την κοινωνία, για μια ομάδα ή για κάποια άτομα, που έχουν –κατά τον νόμο ή τη γνώμη μου– δικαίωμα καλύτερης μεταχείρισης.

Δ. Επιπλέον, για να κρίνω μια ενέργεια, μια απόφαση ή μια ρύθμιση, οφείλω να μελετήσω προσεκτικά τα δεδομένα, να μπορώ να εκτιμήσω αυτά που προβάλλονται από τους δρώντες ως επιδίωξη και να διαβλέψω άλλα ενδεχόμενα που θα προκύψουν, σύμφωνα πάντα με τη γνώμη μου, πιθανόν βλαπτικά για τους αποδέκτες. Και όταν ακόμα διαβλέπω βλαπτικές επιπτώσεις και θύματα από την κρινόμενη ενέργεια, απόφαση ή ρύθμιση, δεν μπορώ να καταλογίσω κακή πρόθεση, αλλά επιχειρώ να δείξω πειστικά το διαφαινόμενο βλαπτικό αποτέλεσμα, όπως προέκυψε από την προσεκτική μελέτη των δεδομένων.

Ε. Ωστόσο, ακόμα κι αν είμαι βέβαιος για την ορθότητα των απόψεών μου και την αξιοπιστία των στοιχείων που διαθέτω, δεν μπορώ να αποκλείσω την πιθανότητα να μου διαφεύγει κάτι ή να μην έχω σωστά ερμηνεύσει ή αξιολογήσει τα δεδομένα ή ακόμα να μην έχω οδηγηθεί σε σωστές προβλέψεις. Οφείλω, επίσης, να χρησιμοποιώ ευπρεπή γλώσσα, όποιο κι αν είναι το περιεχόμενο της κριτικής μου. Ο έπαινος και ο ψόγος κατανοούνται πιο εύκολα, αν διατυπώνονται με απλότητα, με σαφήνεια και με ευπρέπεια λόγου.

Στ. Επειδή, τέλος, ενδέχεται να ακούσω κι εγώ κριτική για τις πράξεις μου ή για τις θέσεις μου στην κριτική που ασκώ, οφείλω να έχω διαμορφώσει τις εξής αρχές αντιμετώπισης. Η κριτική γίνεται πληρέστερο κοινωνικό λειτουργήμα, όταν ασκείται και από άλλους. Είναι, επομένως, απόλυτα σεβαστό δικαίωμα όχι μόνο να κρίνουμε, αλλά και να μας κρίνουν. Οφείλω να ευχαριστώ εκ προοιμίου για την τιμή που μου κάνει όποιος κρίνει τις ενέργειές μου με ανάλογο ήθος, εφόσον κρίνω ότι ευσταθεί η κριτική του. Για όποια σημεία, ωστόσο, κρίνω ότι δεν ευσταθούν, θα πρέπει να δώσω τις αναγκαίες διευκρινίσεις, ώστε να αρθεί η τυχόν παρανόηση.

[Φ.Κ. Βώρος (2002), «Περί Κριτικής», από την ιστοσελίδα του συγγραφέα (διασκευή)]

Απάντηση

- Η συνοχή ανάμεσα στην Α και τη Β παράγραφο επιτυγχάνεται με την επανάληψη της λέξης κριτική.
- Η συνοχή ανάμεσα στη Γ και τη Β παράγραφο επιτυγχάνεται με τη διαρθρωτική λέξη «καταρχάς», η οποία δηλώνει διάρθρωση/απαρίθμηση των αρχών άσκησης νηφάλιας κριτικής.
- Η συνοχή ανάμεσα στη Δ και τη Γ παράγραφο επιτυγχάνεται με τη διαρθρωτική λέξη «επιπλέον», που δηλώνει προσθήκη όμοιας πληροφορίας.
- Η συνοχή ανάμεσα στην Ε και τη Γ παράγραφο επιτυγχάνεται με τη διαρθρωτική λέξη «ωστόσο», η οποία δηλώνει αντίθεση.
- Η συνοχή ανάμεσα στη Στ και την Ε παράγραφο επιτυγχάνεται με τη διαρθρωτική λέξη «τέλος», η οποία δηλώνει διάρθρωση/απαρίθμηση, δηλαδή την προσθήκη μιας τελευταίας αρχής ως προς την άσκηση κριτικής.

Ερώτηση

Με ποιον τρόπο υλοποιείται η συνοχή στην παράγραφο που ακολουθεί;

Σε όσες κοινωνίες επικράτησε ο άκρατος ατομικισμός παρατηρήθηκε στασιμότητα, παρακμή, εκμετάλλευση, αποδυνάμωση του συνόλου, ηθική κατάρρευση. Ο ατομικισμός ως κοσμοθεωρία αποδίδει απόλυτη αξία στο απομονωμένο άτομο σε αντιπαράθεση με την κοινωνία. Στην καθημερινή ζωή εκφράζεται με συγκεκριμένη συμπεριφορά. Τέτοια άτομα επιδιώκουν με κάθε μέσο την ικανοποίηση του ατομικού συμφέροντος· δε διστάζουν να βλάψουν το σύνολο προκειμένου να επωφεληθούν οι ίδιοι. Η απληστία και η αρπακτικότητα τους δεν έχουν όρια. Ακόμη κι όταν τα πάντα γκρεμίζονται γύρω τους, προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τη γενική συμφορά και να αποκομίσουν κέρδη. [Πανελλήνιες 2007]

Απάντηση

Θέμα παραγράφου: άκρατος ατομικισμός

Η συνοχή υλοποιείται με τους εξής τρόπους:

- ο ατομικισμός: επανάληψη λέξης
- κφράζεται: παράλειψη της λέξης ατομικισμός
- τέτοια άτομα: αντωνυμία
- του ατομικού συμφέροντος: νοηματικά συγγενής λέξη
- δε διστάζουν: παράλειψη της λέξης τέτοια άτομα
- η απληστία τους: χρήση αντωνυμίας (αντικαθιστά τα άτομα)
- γύρω τους: χρήση αντωνυμίας (αντικαθιστά τα άτομα)
- προσπαθούν: παράλειψη λέξης (τα άτομα)

Ερώτηση

Με ποια νοηματική σχέση συνδέονται μεταξύ τους η πρώτη και η δεύτερη παράγραφος του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Α. Μια σημαντική πρόκληση στο ξεκίνημα του 21ου αιώνα είναι με ποιον τρόπο θα διαφυλαχθούν τα ιδανικά της ειρήνης, της ελευθερίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Η απάντηση είναι: κατάλληλη αγωγή και παιδεία. Το ίδιο ισχύει για τα ηθικά διλήμματα που θέτει η ασύλληπτη επιστημονική πρόοδος (κλωνοποίηση, παραγωγή ανθρώπινων εμβρύων, μεταλλαγμένα προϊόντα, οικολογικές καταστροφές κ.ά.). Το κράτος πρόσφερε ως τώρα εκπαίδευση και λιγότερο παιδεία. Η ευρύτερη καλλιέργεια είναι προσωπική κατάκτηση που απαιτεί θυσίες. Η διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση μετατοπίζει το κέντρο βάρους από το κράτος στο άτομο, το οποίο οφείλει να έρθει σε επαφή με πολλούς τομείς γνώσης σε διάφορες μορφές της. Η μετάδοση από την τοπική στην παγκόσμια κοινωνία προϋποθέτει γλωσσομάθεια, ανοχή στη διαφορετικότητα και στον πολυπολιτισμό, πνεύμα συνεργασίας και συναδέλφωσης στο «παγκόσμιο χωριό», στο οποίο έχει μεταβληθεί ο πλανήτης μας. Και εδώ στην Ελλάδα έχουν γίνει ορατές οι πολλαπλές όψεις της παγκοσμιοποίησης στην κοινωνιολογική και οικονομική εκδοχή της. Τα όρια των εθνικών κρατών, στην παραδοσιακή μορφή τους, εξαλείφονται, καθώς διακινούνται εκατομμύρια άνθρωποι, αγαθά και ιδέες, με απίστευτη ταχύτητα. Η εμμονή, όμως, στα οικονομικά συμφέροντα και στους κανόνες της ελεύθερης αγοράς, η επιβολή του καταναλωτικού προτύπου της αφθονίας, το διευρυνόμενο χάσμα ανάμεσα στα φτωχά και στα πλούσια κράτη, η κρίση της δημοκρατικής συμμετοχής και τους κράτους πρόνοιας, η κοινωνική περιθωριοποίηση και ο αποκλεισμός και τόσα άλλα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κόσμος δημιουργούν κλίμα ανησυχίας για το μέλλον.

Β. Η αισιοδοξία για την πορεία του κόσμου κατά την τρίτη χιλιετία μπορεί να προκύπτει από τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου και της αποστολής της εκπαίδευσης. Το παλιό μοντέλο, που ισχύει ακόμη στην Ελλάδα, και το οποίο στηρίζεται σε ποσοτικά κριτήρια (συσσώρευση γνώσεων στο παραδοσιακό γνωσιοκεντρικό σχολείο) πρέπει να αντικατασταθεί από ποιοτικά κριτήρια. Η απλή παροχή γνώσεων δεν ωφελεί πια. Οι μαθητές και οι φοιτητές, όπως και κάθε άνθρωπος, πρέπει να μάθουν να αξιοποιούν τις ευκαιρίες για μάθηση, που τους δίνονται σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους.

[Πανελλήνιες 2000]

Απάντηση

Ανάμεσα στις δύο παραγράφους υπάρχει συνεκτικότητα που προκύπτει από τη συνάφεια αντιθετικών νοημάτων διότι:

- η τελευταία περίοδος της Α παρ. («Η εμμονή ... δημιουργούν κλίμα ανησυχίας για το μέλλον») εκφράζει την ανησυχία που προκαλούν οι συνέπειες της παγκοσμιοποίησης,
- ενώ η πρώτη περίοδος της Β παρ. («Η αισιοδοξία για την πορεία τον κόσμου ... της εκπαίδευσης») αποτελεί έκφραση αισιόδοξης προοπτικής για την εκπαίδευση ως μέσον αντιμετώπισης των προβλημάτων που αναφέρθηκαν.

Επομένως, η νοηματική σχέση ανάμεσα στην Α και τη Β παράγραφο είναι σχέση αντίθεσης.